
Grenzen verleggen in denken en doen

Ouderenzorg van de toekomst

verbinden~vertrouwen~vernieuwen

Ouderenzorg

Het maatschappelijk perspectief op ouder worden verandert. We blijven langer vitaal en willen regie houden op ons leven. We zijn digitaal vaardiger en kiezen waar we wonen, hoe we leven en welke ondersteuning en zorg we nodig hebben. Daarnaast stijgt het aantal ouderen. De zorguraag groeit en zorgpersoneel en geschikte woningen zijn schaars. Dit vraagt om het verleggen van grenzen in het denken en doen van iedereen: voor ouderen en hun naasten, voor zorgaanbieders en overheid (lokaal, regionaal en landelijk) én voor ons als zorgverzekeraars en zorgkantoren. De zorg moet aansluiten op het veranderende perspectief met meer eigen regie en eigen verantwoordelijkheid voor ouderen en tegelijkertijd toegankelijk en betaalbaar blijven. De zorgverzekeraars en zorgkantoren zien kansen deze transformatie in ons zorgstelsel te realiseren. Onze visie hierop is toegelicht in dit document.

01

Ontwikkelingen

Er spelen twee ontwikkelingen een cruciale rol voor de ouderenzorg:

- Nederland wordt ouder en vergrijsd. Daardoor groeit de zorgvraag.
- Er ontstaat aanzienlijke schaarste aan zorgpersoneel, geschikte woningen en verpleegzorgplekken. De beschikbaarheid van mantelzorg neemt af.

Deze combinatie van deze ontwikkelingen daagt ons uit, maar biedt tegelijkertijd kansen om de ondersteuning en zorg meer te laten aansluiten op de wensen van (toekomstige) ouderen. Het veranderende perspectief op ouder worden geeft potentie: we willen en we kunnen. De vergrijzing en de arbeidsmarkt geven urgentie. Adequaats inspelen op deze ontwikkelingen helpt om de druk op de financiële middelen én het tekort aan zorgpersoneel te verlagen.

Ingrijpen is nodig. In 2022 werkt één op de zes werknemers in zorg en welzijn. Als het beleid niet wijzigt, dan moet in 2040 één op de vier Nederlanders in de zorg en welzijn werken.

Minister C. Helder

Hoofddijnenbrief toekomstbestendige arbeidsmarkt zorg (13 mei 2022), ministerie VWS

02

Onze toekomstvisie

Met eigen regie en voorbereid ouder worden

In 2040 heeft Nederland met inzet van alle partijen de omslag weten te maken zodat de zorg toegankelijk blijft. Het is gelukt om de maatschappelijke focus tijdig te verleggen naar positieve gezondheid, preventie en behoud van zelfstandigheid. Dat geldt voor alle lagen van de bevolking: van jong tot oud, gezond en kwetsbaar, hoog- tot lager opgeleid. Dankzij deze omslag blijven we langer vitaal en zelfstandig. We denken op tijd na over hoe we op latere leeftijd willen leven en wonen. Daarbij houden we er rekening mee dat we ooit misschien ondersteuning en zorg nodig hebben. Op alle fronten zijn we als maatschappij bewust bezig met het moment dat we ouder worden: hoe willen wij dat onze 'oude dag' eruit ziet? Welke eigen verantwoordelijkheid hebben we? Daarbij gaat het over onderwerpen als: een gezonde leefstijl, het organiseren van ondersteuning en zorg die bij ons past en het actief onderhouden van sociale contacten.

In een netwerk om de oudere heen bespreken we gezamenlijk de ideeën en wensen voor ondersteuning en zorg, omdat we weten dat de zorg niet alles kan opvangen. Hierbij is aandacht voor ouderen met minder gezondheidsvaardigheden. Zij hebben ondersteuning nodig om zich te kunnen voorbereiden op later.

De weg vinden

Langer zelfstandig wonen, in een eigen huis, met eigen regie. Ook als er ondersteuning en zorg nodig is. Dat is voor ouderen in 2040 vanzelfsprekend en dit kost hen weinig moeite. Ook digitaal weten ze de weg in de ondersteuning en zorg goed te vinden. Dat geldt eveneens voor ouderen met minder gezondheidsvaardigheden. Is er toch hulp nodig, dan krijgen zij die. Ouderen weten bij wie ze moeten zijn voor ondersteuning en zorg. Zo niet, dan doen zij een beroep op een cliëntondersteuner.

Om de ouderen heen vormt zich een netwerk waarin mantelzorgers, sociale contacten en zorg- en hulpverleners samenwerken en afstemmen. Deze goede samenwerking ontlast zowel de mantelzorgers als de professionals. Hierdoor ervaren zij minder druk. Dit geeft ook de ouderen meer rust. Het aanbod aan zorg en hulp in de wijk is samenhangend en afgestemd op wat écht nodig is. Achter de schermen werken ook de gemeente, zorgverzekeraar en het zorgkantoor goed samen. Hierdoor ervaren zij geen problemen met verschillende zorgwetten en 'geldpotjes'.

Woon-/zorgvormen

Er zijn in 2040 overal in Nederland voldoende nieuwe woon-/zorgvormen beschikbaar voor ouderen. Zowel zelfstandige woonvormen met zorg als intramurale zorgvormen voor intensieve verpleegzorg. Hierdoor kunnen ouderen daadwerkelijk kiezen voor langer zelfstandig wonen. Ook als er ondersteuning en zorg nodig is. De woon-/zorgvormen liggen middenin woonwijken. Ouderen houden zo hun rol in de samenleving en blijven deelnemen aan het sociale leven, bijvoorbeeld als vrijwilliger in de buurt. En kan het niet meer in de eigen woonomgeving? Dan is verpleegzorg beschikbaar in een verpleeghuis dat een integraal onderdeel is van de samenleving.

03

Grote uitdagingen

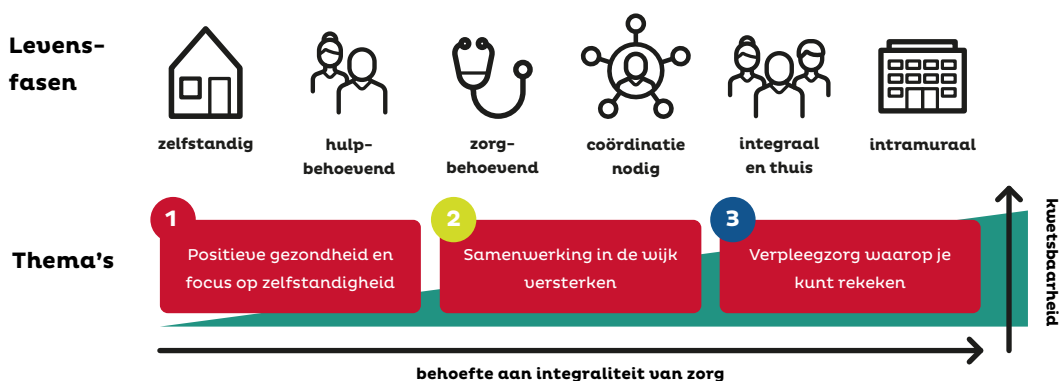

Om bovenstaande visie te realiseren, moeten we twee grote uitdagingen oplossen:

- Het opvangen van de toekomstige vraag naar ondersteuning en zorg.
- Het realiseren van geschikte woningen en een inclusieve woonomgeving voor ouderen.

Levensfasen en zorgbehoeften

Voor deze visie hebben we verschillende levensfasen gedefinieerd; van zelfstandig thuis tot verblijf in een zorginstelling. In elke levensfase neemt de mate van vitaliteit en eigen regie af en daarmee de behoefte aan ondersteuning en zorg toe. Samen met het netwerk zoeken ouderen per fase naar de juiste ondersteuning. Als mensen hulp- en zorgbehoevend worden, is ook coördinatie nodig tussen de cliënt en verschillende zorg- en hulpverleners.

We streven ernaar om ondersteuning en zorg zoveel mogelijk thuis, dichtbij of digitaal te bieden. Dat draagt immers bij aan kwaliteit van leven en behoud van zelfstandigheid. Daarnaast helpt het om de zorg toegankelijk te houden. Ook streven we naar integrale zorg waarbij ondersteunings- en zorgorganisaties naadloos samenwerken. Naarmate mensen kwetsbaarder worden, wordt integrale gecoördineerde zorg- en hulpverlening steeds belangrijker. Er is voldoende intramurale zorg beschikbaar voor mensen die door de zwaarte van hun zorg- en hulpvraag deze niet meer thuis kunnen ontvangen. In het volgende hoofdstuk worden de drie thema's en doelen die daarbij horen toegelicht.

04

**De thema's en
onze doelen**

We hebben drie thema's benoemd die nauw samenhangen met de verschillende levensfasen van ouderen. Samen met andere partijen die een rol spelen in de ouderenzorg kunnen zorgverzekeraars en zorgkantoren écht iets toevoegen op deze drie thema's en onderliggende doelen die van cruciaal belang zijn om onze visie op ouderenzorg te realiseren.

1

Positieve gezondheid en focus op zelfstandigheid

Dit thema gaat over het bevorderen van gezondheid en gezond gedrag. Het vraagt om een brede omslag van genezen naar voorkomen. Van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. Zelfstandigheid en eigen regie zijn daarmee onlosmakelijk verbonden. Het mes snijdt bij thema 1 aan meerdere kanten. Zo draagt het bij aan het optimaliseren van kwaliteit van leven van ouderen. Zij staan middenin de samenleving en maken daar actief deel van uit. Verder helpt het om de vraag naar ouderenzorg tot een minimum te beperken.

2

Samenwerken in de wijk versterken

Als we positieve gezondheid en zelfstandigheid in de eigen leefomgeving willen bevorderen, is samenwerking en goede coördinatie tussen zorg- en hulpverleners in de wijk essentieel. Zeker wanneer ouderen hulp- en zorgbehoevend worden. In die samenwerking en coördinatie valt nog een wereld te winnen. Ook als het gaat om de afstemming tussen formele en informele netwerken, denk aan de mantelzorgers. Voor de oudere zorgt dit voor meer samenhang in de ondersteuning en zorg. Het is duidelijk bij wie zij terecht kunnen voor welke ondersteuning of zorg. Daarnaast kan met dezelfde capaciteit aan zorgpersoneel aan meer ouderen ondersteuning en zorg worden gegeven.

3

Verpleegzorg waar je op kunt rekenen

Ouderen moeten kunnen rekenen op goede verpleegzorg als zij dat nodig hebben; thuis of intramuraal, in zorginstellingen. De vraag naar verpleegzorg zal de komende jaren groeien door de forse toename van het aantal ouderen. Tegelijkertijd hebben we te maken met een blijvende schaarste aan zorgpersoneel. Toegang tot voldoende verpleegzorg komt daarmee onder druk te staan en daarom hebben we hiervan een apart thema gemaakt. Met als doel: borgen dat er voldoende intensieve verpleegzorgcapaciteit is; in de eigen woonomgeving wanneer dit kan en in een verpleeghuis wanneer dit nodig en gewenst is.

Realisatie van doelen

Zorgverzekeraars en zorgkantoren werken samen, individueel en met andere partijen om de doelen te bereiken. Er zijn acties nodig op verschillende niveaus.

Op het niveau van de klant kun je denken aan informatievoorziening om klanten te ondersteunen bij hun keuzes. Met aanbieders worden concrete afspraken gemaakt over bijvoorbeeld de inzet van technologische innovaties, reablement en samenwerking in de wijk. Met gemeenten kijken verzekeraars en zorgkantoren hoe een zorguraag zo lang mogelijk kan worden voorkomen en welke aanpassingen in de woonomgeving en/of ondersteuning hiervoor nodig zijn.

Samen kijken verzekeraars en zorgkantoren welke vormen van digitale zorg en hulpmiddelen binnen de ouderenzorg effectief zijn en daarmee een grootschalige inzet verdienen. Hoe ze het zorgaanbod in de wijk kunnen verbeteren door versnippering tegen te gaan en samenwerking tussen aanbieders te versterken. Op welke manier zij met interventies op het gebied van preventie kunnen bijdragen aan het zo lang mogelijk gezond en zelfstandig houden van mensen. En hoe te borgen dat de capaciteit aan verpleegzorg in een regio passend is voor de stijgende zorguraag.

Landelijk vragen we gezamenlijk aandacht voor:

1

Het maatschappelijk debat

De samenleving als geheel moet nadenken over hoe zij de toekomst van de zorg van ouderen voor zich ziet. Het programma WOZO biedt wat ons betreft een mooie basis om hier met alle partijen en de samenleving stappen in te zetten. Er is een maatschappelijke omslag nodig waardoor mensen bewust nadenken over ouder worden.

1

De prikkels in het systeem

Zowel voor gemeenten als verzekeraars geldt dat het systeem onvoldoende aanstuurt op het voorkomen van een zorgvraag. Ook hebben zorgverzekeraars en zorgkantoren onvoldoende mogelijkheden om bij te dragen aan domeinoverstijgende samenwerking die helpt bij het voorkomen van zorg. Dit moet anders.

1

Wettelijke mogelijkheden om meer te sturen op het aantal aanbieders in de wijk en het beperken van niet-gecontracteerde wijkverpleging

2

Dit om de kwaliteit van de zorgverlening en samenwerking tussen zorgverleners in de wijk op orde te houden. Elkaar kennen en vertrouwen helpt om samen te werken en versnippering tegen te gaan.

3

2

Slim gebruik van nieuwe technologie om de druk op de arbeidsmarkt te verlagen

Het is één van de speerpunten van de minister voor langdurige zorg en wordt ook breed erkend. Dit vraagt wel om een transitie bij zorgaanbieders. Zorgverzekeraars en zorgkantoren willen en gaan dit stimuleren, maar vragen de ruimte hier gericht in te kunnen investeren.

3

De ontwikkeling van voldoende geschikte woningen / woonvormen voor ouderen

Een essentieel onderdeel van het borgen van de verpleegzorg in de toekomst is het organiseren van voldoende geschikte woonplekken voor ouderen. Plekken waar zij prettig en verantwoord kunnen wonen en de nodige zorg kunnen ontvangen.

06

Op weg naar **toekomstbestendige ouderenzorg**

Toekomstbestendige ouderenzorg vraagt om grenzen verleggen. Iedereen speelt daarin een rol: ouderen, zorg- en hulpverleners en hun organisaties, de overheid, gemeenten, woningcorporaties, zorgverzekeraars en zorgkantoren. Alleen met elkaar kunnen we de noodzakelijke omslag realiseren. Gelukkig zien we veel goede wil, inzet en draagvlak. Op veel thema's wordt ook reeds hard gewerkt én samengewerkt. Zorgverzekeraars en zorgkantoren slaan de handen graag ineen met alle partijen om de zorg voor ouderen te borgen voor de toekomst en kwaliteit van leven voor hen te bestendigen én verbeteren.

Zorgverzekeraars Nederland (ZN)

Zeist | juli 2022

030 698 89 11

info@zn.nl | www.zn.nl

Layout: Studio PIXIES